

CEVDET EREK

Çok Az Büyük Haz

Cevdet'in işlerini gören, müziğini dinleyen birinin ondaki enerjiyi unutmaması mümkün değil. Dünyanın dört bir yanında sergiler açıp, performanslar yaparken sürekli yollarda. Seyahatlerinde hayat sıkıcı bir film karesine benzediğindeyse, 'Bari duruşum düzgün olsun.' diye kendine çekidüzen verecek kadar mizahu yüksek. Bahardan kalma bir kış gününde, Cevdet'le Teşvihiye'deki stüdyosunda, mis gibi çay kokusu eşliğinde, sanattan, müzikten ve son dönem çalışmalarından bahsettik.

röportaj elif kamışlı fotoğraf özkan önal

Documenta 13- Ritimler Odası: SAHA, İstanbul'un desteği ve MIAM, İstanbul Teknik Üniversitesi'nin asistanlığında DOCUMENTA (13) tarafından sipariş edilmiş ve üretilmiştir. Fotoğraf: Nils Klingner.

Doug Aitken "The Source"(2012) çalışmasında yaratıcılıklarını farklı alanlarda kullanan kişilerle yaratıcı fikrin kaynağı üzerine konuşuyor. Görüştikleri arasında David Adjaye, Beck, Mike Kelly, Tilda Swinton gibi sanatçı, müzisyen ve mimarlar var. Bu çalışmadan esinlenerek sormak istiyorum: Farklı disiplinlerde üretimler yapan bir sanatçı olarak yaratıcılığının kökeni nerede? Sence yaratıcılık nerede başlıyor ve nasıl hayat buluyor?
Bu soruya net bir yanıtım yok. Bana kalırsa yaratıcılık insani bir şey, herkeste var; ama bazılarımız buna daha çok yatırım yapıyoruz ve bunu daha fazla göstermek istiyoruz. Ben de onlardan biri olabilirim. Sanatımız sebebiyle de yaratıcılığı bir davranış haline getiriyor, bunun metotlarıyla uğraşıyoruz. Yaratıcılığın çalışma ve antrenman gerektirdiğine inanıyorum.

Peki sen yaratıcılığının farklı alanlarda farklı şekillerde vücut bulduğunu hissediyor musun?
Aslında mecralar birbirine o kadar yakınlaştı ki, bahsettiğin gibi bir farklılık benim için yok. Herkes uzmanlaşmak, hayatını bir şeye adanmak peşinde; oysa ben hiç öyle hissedemedim. Benim için her şey beraber gelişti; tüm üretimlerim aynı bedende, ve şu an aynı mekanda... Farklı ilgilere sahip kitleleri birbirine yakınlaştırmak için de elimden geleni yapıyorum, ki artık iç içeler.

Geçtiğimiz yıl birçok sergiye katıldın, en önemlilerinden biri de Documenta 13. C&A mağazasının merdivenlerinden çıkarken görmeyi en son beklediğin şey belki de beni içine alıp yoğuracak bir çalışmaydı. Farklı eserler bütünlük içinde mekanı yaşayan bir organizmaya dönüştürmüş gibiydi. Tam da Murakami romanlarında karşımıza çıkabilecek türden sürreal bir dünya. Biraz Documenta'dan ve "Ritimler Odası"ndan bahsetsek... İşin ölçeği mühimdi, yani büyüklükten öte bütünlük açısından böylesini yapabileceğimi görmek. Ben bunu yapabilmeyi hep isterdim, ama karşındakini ikna edemiyorsun, bütçe, zaman,

mekan olmuyor. Bu defa böyle bir projenin gerçekleşmesini mümkün kılacak her şey vardı. Hayal ettiğimden fazlasını yapabileceğimi gördüm, bu çok önemliydi. Bir de açıldıktan sonra 10-15 gün, günde dört-beş saatimi işin içinde geçirdim, ayrılmadım ve işin içindeyken de çok şey öğrendim. Mekandan ayrılmayanlar epey oldu, bunu görmek de önemliydi. Son zamanlarda mekanla ilgili bir şey yapmak değil de, mekan yapma isteğim oldukça artmıştı ve "Ritimler Odası" da bu yönde devam etmeli diye düşündüm. Tabii böyle fırsatlar ne kadar ele geçer, bilinmez.

On yıl önce Documenta'yı görmüş olman da manidar...
O zaman çok etkilenmiştim, oldukça öğreticiydi; ama on yıl sonra Documenta'ya katılacağım aklımın ucundan geçmezdi.

Prodüksiyon süreci maceralı oldu mu?
Maceralı değil de, zorlu oldu diyelim; çünkü üç ayda yaptık işi. Nedenleriyse şöyle: geç davet edilmiş olmam, ilk projemin üzerinde bir ay çalışıp sonra o mekanın iptal olması, ardından beğendiğim yeri başka bir sanatçının alması ve bu projenin konfirmasyonunun geç gelmesi. Sonuçta, Şubat-Mart gibi başladık. Ben orada toplam iki hafta kaldım, ama uzaktan çok iş yaptık. Mekanın maketi de burada. Mimar olmanın faydalarından ya da hastalıklı yanlarından biri, maket yanında olunca çalışabileceğini düşünüyorsun. Ama "Ritimler Odası"nın kendisinin de mimari bir iş oluşu, doluluğu sebebiyle maket gerekiyordu. Onlar ben yokken mekanı kurmaya başladılar; bütçe sebebiyle Çin'den alınıp, İstanbul'da programlanan LED dışında her şey oradan temin edildi. Hem metrekare olarak en büyük işim, hem de oldukça girift. Burada hem mimar, hem ritimci, hem ses mühendisi olarak çalışmak durumunda kaldım; hem de grafikleri yaptım. Performanslarım da oldu. Benim için ilginç bir gelişimdi.

Peki, Carolyn Christov-Bakargiev ile aran nasıldı?
İyiydi, bana "Majör bir şey yap, kendini engelleme, engelleyen

Dairesel Hafta Cetveli, Fotoğraf: Peter Cox. Tüm eser görselleri sanatçının izniyle.

olursa da haber ver” deyişi çok önemliydi. Mekanı bir kere inşaat zamanı boşaltıldığında, bir de bittiğinde gördü. Hiçbir şeyi tartışmadık. Daha fazla çalışabilsek, beni daha çok mutlu edebilirdi; ama böyle de oldu işte. Ben küçük ölçekli işler de ürettiğimden, onun beni aksine teşvik etmiş olması mutluluk verici. Bir de tüm bunlarda onunla Kunsthalle Basel’deki sergimin içinde bulunup tartışmamız belirleyiciydi. Eğer oradaki işi görmemiş olsaydı, sesle ilgilenmeyen bir küratöre yapmak istediğimi anlatmak çok zor olurdu.

Documenta’da izleyici olarak seni en çok hangi işler heyecanlandırdı?

İlk aklıma gelen, çok klasik ve resimsel olsa da, Tacita Dean’ın karatahta üzerine yaptığı Afganistan dağ manzaraları. Theaster Gates’in “12 Ballads for Huguenot House” adlı Kassel’deki terk edilmiş bir binadaki işi güzeldi. Thomas Bayrle’nin motorlarını beğendim, o enerjiyi seviyorum. Pierre Huyghe’un parktaki kafasının yerinde bir kovan dolusu arı olan kadın heykeli de enteresandı. Daha bir sürü güzel iş vardı. Genel olarak iyi bir seçkiydi ve sanatçılara çok değer veriliyordu. Her ne kadar küratör ön plandaydı denilse de, sanat eserine ve sanatçıya çok büyük bir saygı vardı.

Yine geçtiğimiz yıl 2002’den beri Kunststiftung NRW tarafından iki senede bir verilen Nam June Paik Ödülü’nü kazandın. Sana ödülü getiren çalışman 2006 yılından SSS (Sahil Sesi Sahnesi). Bu vesileyle duyularımızı anlarımız desteğiyle çalışmaya teşvik eden incelikli işinin hatırlanması beni sevindirdi. SSS performanslarında sana katılmak isteyen oluyor mu?

Yok, başkalarının önünde böyle bir şey yapmaya çekiniyorlar. Son performans, 12 Şubat’ta Viyana’daydı; 8 metrelik bir halı kullandım. Bu sefer organize olamadık ama bir dahakine uzun bir halıda, grup elemanlarıyla performans yapmayı hayal ediyorum. Upuzun bir sahil düşün, arada dalgalar birbirini izliyor, hem

bağımsız hem diyalog halinde. Bu herhalde Japonların ya da Finlerin ciddiye alacağı bir iş olurdu.

Bir de SSS için hazırladığın bir kitap var ki mizahı, absürdlüğü ve diliyle bir başyapıt. Peki edebiyatla aran nasıl? Bir gün bir kitap yazarsan şahane olacağına dair güçlü hislerim var.

Başyapıt, vaay... Konuşmayı, yazmayı, dili, dille oynamayı, eski dili çok seviyorum. İşimiz hep laf cambazlığı. Okuduğum şeylerin çoğu edebiyat değil; daha çok tarih, politika. Ama burada babama çok okuyan bir insan olduğu ve evde çocuk kitabından çok ansiklopedi ve tarih kitabı bulunduğu için teşekkür etmem lazım. Ben dört-beş yaşından beri o kitaplarla büyüdüm, onlardan birçok eski kelime öğrendim. Yapay kullanmayı sevmesem de, ağzımın alıştığı bir sürü kelime var. Bir de mecburen hiç beklemeyeceğim kadar okuyan yazar biri olmak zorunda kaldım. En hayta öğrencilerden biriyken, okulda çalışmaya başladım. Yaptığım işler gereği de hayatın bir bölümü yazmakla geçiyor.

MAK, Viyana’daki işin “Re-Illumination”dan bahseder misin?

Çok basit bir fikir aslında. Yukarıdan ışık alacak şekilde tasarlanmış büyük müze salonunu, yaklaşık on yıl önce çatıya koydukları bir halyıla gün ışığına kapatmışlar. Ben bunu yeniden açmayı önerdim. Çatı temizlendi, etrafı ses yutucu perdelerle kaplandı ve sahne sistemlerinde kullanılan alüminyum bir sistemle mekan tanımlandı. Bir obje değil, sadece hacim ve ışığın yeniden binaya girişi var. Adını da buradan alıyor: Yeniden Aydınlanma. Daha evvel Basel ve Kassel’de olduğu gibi burada da bir performans denedim. Bunlar dışında, o mekanda bir sessizlik var.

54. Venedik Bienali’nin başlığı “Illuminations” idi ve ilhamını Tintoretto’nun yukarıdan gelen ve resimdeki öğeleri kutsallaştırın ışığından alıyordu.

Gün ışığıyla mekan bambaşka bir şey oluyor. Ben dışarıya kapalı

"Re-Illumination", Signs Taken in Wonder Searching for Contemporary Istanbul sergi görüntüsü, MAK Vienna, 2013 © MAK/Katrin Wisskirchen.

ama yukarıdan ışık alan avlu gibi yerlerle ilgileniyorum. Bu arada işlerdeki avlu öğesiyle ilgili bir kitaba başlıyoruz, Sharjah Bienali vesilesiyle.

Eserlerindeki zaman-mekan eksenini düşününce hemen bir Tanpınar bağlantısı yapıyorum. Sen ne diyorsun?

Çocukluğumda evde, Beş Şehir ve Huzur vardı. Beş Şehir’in duygusunu çok iyi hatırlıyorum. Şehri her şeyiyle seven biri, ama öncelikle duyguyu seviyor. Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nü ise çok seviyorum. Her paragrafta ayrı bir dünya, ayrı bir icat var. Bana öyle geliyor ki ona asıl heyecan veren metin içinde sürekli bir mucitlik yapmak. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın kişiliğiyle bağlantılı bir şey yapmayı aklımdan geçirdim, ama şimdilik zor. Bir de İstanbul Üniversitesi’nde Edebiyat Profesörü olması çok mühim. Bende romantik bir üniversite hayali var; eski kamu okulu, odaları, hocaları, asistanlar, öğrenciler... Böyle birinin yıllarca edebiyat tarihi öğretmiş olması, birilerine bu yönden faydalı olmuş olması ihtimalini düşünmek bana inanılmaz heyecan veriyor.

Eserlerindeki ritme kendini kaptıranlar için Nekropsi bulunmaz bir fırsat. Her ay yeni bir parça yayımlarken, bir yandan da yeni albüm yavaş yavaş birikiyor mu?

Kesinlikle. Hem paylaşım sürekli hale geliyor, hem de zamanla bir şey bitmiş oluyor. Biz hem meşguliyetlerimizden hem de mükemmeliyetçiliğimizden çok zaman kaybettik. İnanıyorum ki bu yıl Nekropsi’nin en iyi yılı olacak, bizim de dinleyicilerin de heyecanı o yönde. Bir sonraki şarkıyı da çalışmaya başladık. 2-3 ayda bir de konser veririz herhalde, ki konserler çok güzel geçiyor. Lokal bir grup olmak çok iyi bence.

1998’de Jimmy Page-Robert Plant konserinde alt grup olarak çıkışınızı nasıl hatırlıyorsunuz? Bugün olsa yine yapar mıydım?

Çok iyiydi ve elbette yine olsa yine çalardım. O zaman mimarlık ofisinde çalışıyordum, konserden iki gün evvel arayıp “Jimmy

Page-Robert Plant konseri var, çalar mısınız?” dediler. O zaman e-mail, cep telefonu da yok kimsede; herkesi aradım, tesadüf hepsi de evdeymiş. Hemen prova yaptık, konsere çıktık. İki gecede 4-5 bin kişiye çaldık, çok güzeldi.

İzleyici o dönem sizi ne kadar tanyordu?

Biz yavaştan tanıttıyorduk kendimizi. Mi Kubbesi albümü hayli takipçi toplamıştı, ama o konser başkalarına açtı tabii.

Peki Jimmy Page’in ve Robert Plant’in yorumları...

Bizi zaten onlar seçmişti; konseri de davulun arkasından dinlediler, bayıldılar. Yıllar sonra Robert Plant gelince “Kimdi o garip tüyler ürpertici müzik yapan grup” diye bizi anmış. Önemli müzisyenler, böyle bir şey söylemesi insanı sevindiriyor.

Senin Mi Kubbesi albümü için yazdığın metin de çok güzel.

Evet. O zaman naif bir yazı gibi geliyordu. Bir mekan derken aslında bir sestem bahsettiğimi, daha o zamandan bu yola girdiğimi yıllar sonra anladım.

Mimarlık ve müzik eğitiminin ardından, bir süre mimar olarak çalıştın. Peki 2000’lerin başından itibaren sanat yapmaya başlamana ne sebep oldu?

Kafam çok karıştı; bazen müzisyen, bazen mimar olmayı seviyordum, bazense ne yapacağımı bilmiyordum. Ama ifadeyle, mekanla, sesle ve ritimle çok ilgileniyordum. Mimari hizmet veremeyeceğimi erkenden anladım. Net bir karar almamdaysa etkili iki olay var. Biri 2002 yılında Documenta’yı görmem, diğeri de aynı yıl Fulya Erdemci’nin Teşvikkiye’de yaptığı birinci Yaya Sergileri’nde bana şans verişiyile “Avluda”yı yapmam. O iş üzerinde çalışırken istediğim dilin bu olduğunu anladım. “Avluda” vesilesiyle beni tanıyan İstanbul’daki çağdaş sanat dünyasının benden yeni sergiler istemesiyle, üretimimi bu yönde yapmaya karar verdim. Talep oldukça üretimler de hızlandı. Hep sanatçı olmak istiyordum, ama “çağdaş sanatçı” olmak gibi

Tactics of Invisibility, Kolon ve arka planda Ses, 2011. Arter'de yerleştirme. Sanatçı ve VKV izniyle Fotoğraf: Hadiye Cangöke.

bir hayalim hiç yoktu. Bakıyorum da, ilk işim olan “Avluda” ile Documenta'daki “Ritimler Odası” arasında büyük benzerlikler var.

13. İstanbul Bienali'nin ilk etkinliğine sen de bir doğaçlamayla katıldın. Peki kente dair birçok meseleyi sorgulamaya açacak bienal sana neler vad ediyor?

Genelde kent ölçeğinde yapılan sanata karşı karamsarım, ama Fulya'ya içgüdü olarak çok güveniyorum. Bir sürü ilginç proje çıkacağına ve kente artıları olacağına inanıyorum. Barbarlık teması hoşuma gidiyor. Primitiflik, kabalık, barbarlık üzerine düşünüyorum. Temada da belirtildiği gibi, Yunanca konuşamayanlara barbar denmesi, hem bizlerin yaşadığı hem de yaşattığımız bir şey aslında. Ben de Avrupa'dayken “biz barbarlar” diye konuşmayı, tahrir etmeyi seviyorum. Bienale pozitif bakılması taraftarıyım.

Kentin her yamı değişiyor, bazı yerlerde büyük ölçekli projeler, Nişantaşı gibi yerlerde sokak aralarından taşan yeni binalar...

Tabii, çok vahşi. Ekonomi bahaneli büyük bir barbarlık içindeyiz. Şehre karşı bu kadar duyarsız olmak, anlaşılmaz bir şey. Ben Avrupa'da “biz barbarlar” diyorum ama sahiden çok barbar bir dönemdeyiz. İstanbul'un silüetini değiştirip “gözümüzden kaçmış” diyebilmek inanılmaz. Bienal vesilesiyle bu konuyla ilgili 3-5 yazı çıksa bile faydalı bir şey. Ben de kamusal programa katılıp, bunun parçası olacağım için mutluyum. İTÜ'nün kullanılacak olması da bizim öğrencilerimiz açısından çok önemli.

Eserlerindeki minimal estetik bazı yerleştirmelerde çok güçlüyor. Peki sanat tarihinden sana ilham verenler var mı?

Minimal kadar maksimal de ilgimi çekiyor. Geçen hafta mühim bir mimarla otururken “less is more”un Türkçe nasıl anlatılabileceğine dair bir deyiş buldum gibi: “çok az büyük haz”. İşin estetik, haz tarafı da ilgimi çok çekiyor. Bu da daha çok modern mimarlık

Tactics of invisibility TBAC Vienna, Ses Yapan 3 Nokta ve Güvercin Ağı ile Gökyüzü Süslemesi, 2010. Viyana'da TBA21 atlusunda yerleştirme.

tarihi ve minimal müzikten geliyor. Bana ilham veren şeylerin çoğu lise ve üniversite çağlarında etkilendiğim mimari ve müzik.

12. İstanbul Bienali'nde toplu olarak gösterilen Cetveller, ki önemli bir eser grubun; kişisel hikayenle ne kadar kesişiyor?

Cetvellerin her birinin benim bakış açımı taşımasından gelen kişiselliği saymazsak, sadece bir tanesinde hayatımdan öğeler var: Mısır'da yaptığım benim doğum tarihimle başlayan cetvel, ki bunu da aslında cetvelin boyu mecbur kıldı. Diğerleri haftadan, bienalden, gündüzden geceden, ihtilalden bahsediyor. Bunların hepsi bir araya geldiğinde bir dünya, bir hacim oluşturuyor, herkes onu başka görüyor. Ben bununla ilgileniyorum.

Hafıza, dokunma, duyular, düşünceler derken zihnim serbest çağrışımında ister istemez melankoliye geliyor. Eserlerinde izleyiciyi hayatın ağırlığına karşı hafifliğe davet eden bir yan yok mu? Italo Calvino'nun “Amerika Dersleri”nde bahsettiği gibi bir hafiflik.

İlginç bir yorum, hiç böyle düşünmemiştim. Bende çok önemli, dramatik olayları hafife alma eğilimi ya da isteği var. Konsere çıkmak, seninle şimdi çay içmek gibi mesela. Ya da ölüm. Çoğu kişi gibi bende de hayattaki bazı şeylere karşı melankoli olduğuna inanıyorum.

Peki neler dinliyorsun?

Hep müzik içindeyim ama az müzik dinliyorum. Mesela iki gündür Earth dinliyorum, yavaş tempolu; şu ara birkaç Fas CD'si de var dinlediğim, Berberi müzikleri, tabii ki Arap ritimleri. Şimdi asıl, aylık Nekropsi projesi devam ediyor. Son yayınladığımız parçayı 2-3 haftada 500 kere dinlemişimdir. Parça tekrar etmeyi çok seviyorum. Hem ne yapılabilir diye, hem de nasıl olmuş hissiyle dinliyorum. Sergime gidip nasıl olmuş diye bakma zevki gibi. Yapıtla uğraşmayı çok seviyorum. Yapıta aşım değer vermek, sanat okulunda okurken kanımıza girdi galiba.

"SEVDİM BİR KİŞİYİ KİMLİKSİZ"

SALT'TA SERGİ 1+8

CYNTHIA MADANSKY & ANGELIKA BRUDNIAK

24 OCAK – 7 NİSAN

SALT GALATA BANKALAR CADDESİ 11 KARAKÖY

SALT
kurucu Garanti Bankası
saltonline.org